

ERGEN GELECEK BEKLENTİLERİ ÖLÇEĞİNİN TÜRKÇEYE UYARLANMASI

*Murat TUNCER**

ÖZET

Gelecek beklentileri bireyin içinde bulunduğu dönemi ve sonraki yaşamını etkileyen unsurlardan biridir. Yaşanılan deneyimler bu beklentilerin niteliğini değiştirmektedir. Yaşanılan deneyimlerin olumlu olması hem kişilerin içinde buldukları dönem görevlerini başarılı şekilde yürütmelerini hem de beklenti düzeylerini arttırarak sonraki yaşamlarına ilişkin daha üst düzeylerde performans göstermelerini sağlamaktadır. Bu araştırmada belirtilen bu önemden yola çıkılarak FESA ölçeği Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçeğe ilişkin uzman görüşleri alınarak ölçeğin açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri yapılmıştır. Faktör analizleri için SPSS 17 ve Amos 16 paket programlarından yararlanılmıştır. Faktör analizine göre ölçeğin dört faktörlü yapısının uygun olduğu görülmüştür. Bu ölçek yardımıyla çeşitli bağımsız değişkenlerin gelecek beklentileri üzerindeki etkisi ergenler açısından belirlenebilecektir. Bunun yanında öğretmenler ve eğitim kurumları öğrencilerinin gelecek beklentilerini bu ölçeğin uygulanması suretiyle belirleyerek yürütülecek eğitim faaliyetlerine yön verebilecektir.

Anahtar Kelimeler: Ergenlik Dönemi, Gelecek Beklentileri, Ölçek Uyarlama, Performans

ADAPTATION OF ADOLESCENT FUTURE EXPECTATIONS SCALE

ABSTRACT

Future expectation is one of the factors that influence the period person live in and his/her future life. Experiences gained alter quality of these expectations. Positive experiences gained enable the person to manage the period he/she has lived in and to raise expectation level, thus having high level performance in his/her future life. In this research, FESA scale was adapted to Turkish for this purpose. With comments of experts with respect to the scale, exploratory and confirmatory factor analysis was performed for the scale. For factor analysis, SPSS 17 and Amos 16 packages were used. According to factor analysis, it is shown that four-factor structure of the scale is applicable. With this scale, influence of various independent variables upon future expectations can be determined in terms of adolescents. In addition, thanks to this scale adapted, teachers and educational institutions can determine future expectations of their learners and thus shape educational activities to be performed.

Key Words: Adolescence, Future Expectations, Scale Adaptation, Performance

* Yrd. Doç. Dr. Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü. El-mek: tunmurat@gmail.com

1. Giriş

Yakın zamanda yapılan pek çok araştırmada, gazetelerde, televizyonlarda sıklıkla ifade edilen bir kavram vardır. Bu kavram “değişim”dir. Sebebini kimi zaman teknolojik gelişmeler, kimi zaman düşünsel gelişimin bir sonucu ve kimi zamanda toplumsal bir kökene bağladığımız bu değişim kavramı artık bir panik havasını, bir zorunluluğu ifade eder hale gelmiştir. Bu kavram ifade edildiğinde öğrenci, işveren, çalışan her kesim yeni bir iş yükü, görev veya kazanılması gereken beceriler olacağı hissine kapılmaktadır. Çünkü toplumsal hafızamızda değişim eskinin terk edilmesi gibi dramatik bir anlamı ihtiva etmektedir. Yapılması gereken terk edilenlerin yerinin doldurulmasıdır. Bu ise bir arayış, seçme ve kabullenme çalışmasıdır. Bu çalışma kişinin deneyimleri, becerileri ve beklentileri gibi birçok durumun etkisine açıktır.

Türk Dil Kurumu (TDK) (2011) beklenti kavramını bireysel anlamda “gerçekleşmesi beklenen şey” ya da “bireyin kendisinden beklenenler konusundaki öngörüsü” olarak tanımlanmaktadır. Buradaki öngörü kavramından arka planda bir deneyimin olduğu anlamını çıkarabiliriz. Zira Adler (1994) de geçmiş tecrübeler ve gelecek beklentisi arasında ilişki kurarak gelecek beklentilerinin yüksekliği ya da düşüklüğünün insan davranışları etkileyen bir durum olduğuna dikkat çekmiştir. Bu görüşü destekleyen çeşitli araştırmalara da rastlanmaktadır. Nitekim iyimser düşünmenin başarı ve motivasyon üzerinde olumlu etkisinin olduğunu belirten bir kısım araştırmaların bu bulgusunu geçmiş ve gelecek arasında bir örüntü olduğunun kanıtı olarak gösterebiliriz (Bandura, 1997; Heckhausen, 1991; Seligman, 1991; Taylor ve Brown, 1988). Bir diğer ifadeyle iyimser bir gelecek beklentisi ile akademik başarı arasında ilişki olduğunu söyleyebiliriz (Arbona, 2000; Drazen, 1994).

Bireysel beklentilere ergenler açısından bakıldığında yetişkinlere oranla daha zor ve karamsar bir yapı dikkati çekmektedir. Yetişkinler belli düzeydeki kazanımları ile ergenlere nazaran geleceğe daha güvenle bakabildiklerinden beklentilerinin daha yüksek olacağı gibi bir doğrusal ilişki kurabiliriz. Ne var ki ergenlerde durum biraz farklıdır. Teknoloji insan sağlık ve yaşam kalitesini doğrudan etkileyen yeni araç-gereçler üretilmesine olanak sağlamakta, bilim adamları yeni felsefi akımları gündeme getirmekte, yeni öğrenme yaklaşımları benimsenmekte ve sonuçta bütün bu devinimlere genç yaşlı ayrımı yapılmaksızın toplumun her kesiminin uyumu beklenmektedir. Bu uyum sürecinde belki de en çok zorlananlar ergenlerdir. İçinde buldukları biyo-fizyolojik dönemin etkileri bir yana dünyadaki bu baş döndürücü gelişmeler onların bin bir güçle henüz yapılandırdıkları zihinsel dengelerini bozmakta, onları tekrar çalışmaya, düşünmeye ve problemleri çözmeye dolayısıyla yeni bir denge sağlamaları yönünde zorlamaktadır. Bunun yanında iş bulma, evlilik, topluma etkin katılım gibi kendilerinden beklenen pek çok görevi yerine getirmek için beklemek durumundadırlar. Bu nedenle ergenlik dönemindeki gençler üzerinde yaratılacak iyimser bir havanın çok ciddi getirilerinin olacağı düşünülebilir. İçinde bulunulan dönem ve koşulların etkisiyle alkol ve madde bağımlılığı gibi istenmeyen davranışların görülme sıklığı da azaltılabilir (McWhirter & McWhirter, 2008). Ayrıca gelecek beklentileri yüksek öğrencilerin sosyal uyum, kendi kararlarını verebilme, olumlu değerler kazanma gibi önemli gelişmeler kaydetmesi mümkündür (Catalano v.d., 2004). Ergenlerin ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyleri de bu kapsamda etkisi olduğu düşünülen bir durum olarak değerlendirilebilir. Sosyo-ekonomik düzeyin yüksek olması başarı güdüsünü arttıran ve değişime daha yatkın kılan bir etken olarak yorumlanırken, sosyo-ekonomik düzeyin düşük olması gelecek

beklentileri anlamında kaderci ve karamsar bir yapının nedeni olarak görülmektedir (Kağıtçıbaşı, 1973; Roberts ve Bengston, 1993). Tolan'dan aktaran Güleri (1998) ise bireysel boyuta dikkat çekerek sahip olunan bilgi ve beceri düzeyinin geleceğe güvenle bakmada önemli olduğunu ifade etmiştir. Bunun yanında gelecek beklentileri anlamında hüsrana uğramış, beklentileri gerçekleşmemiş kişilerde bir tükenmişlik duygusunun gelişmesi de beklenebilir (Çokluk, 2000). Beklentinin yüksek olması performansı artırırken, yüksek performans yüksek beklenti yaratmaktadır (Bandura'dan aktaran Oettingen ve Mayer, 2002; Parsons v.d., 2004).

Bütün bu araştırma bulgularından çıkarılacak çeşitli sonuçlar vardır. Öncelikle ifade edilmesi gereken gençlerin gelecek beklentilerinin yüksek olması onların çeşitli zararlı davranışlardan alıkoyabileceğidir. Bunun yanında yapılandırılacak okul iklimleri ile öğrenci başarısının artırılması, gençlerin daha fazla sorumluluk alması, toplumsal rollerini yerine getirmede daha istekli hale gelmeleri sağlanabilir. Bu kazanımları gerçekleştirmek için ergenlerin gelecek beklentileri anlamındaki durumu yordanarak uygun eylem planlarının oluşturulması gerekmektedir. Bu çalışmada ülkemizdeki bu eksiklikten yola çıkılarak FESA (Future Expectations Scale for Adolescents) ölçeğinin Türkçeye uyarlanması amaçlanmıştır.

2. Yöntem

2.1. Örneklem

Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeğinin Türkçeye uyarlama çalışması Elazığ İli Ortaöğretim kurumlarından rastgele seçilen bir okulda yürütülmüştür. Bu kapsamda ölçek 175 ortaöğretim öğrencisine uygulanmıştır. Bu öğrencilerin 93'ü erkek ve 82'si kızdır.

2.2. Veri Toplama Aracı

Araştırmada McWhirter ve McWhirter (2008) tarafından geliştirilen FESA (Future Expectations Scale for Adolescents) ölçeği Türkçeye uyarlanmıştır. Orijinal ölçek 25 maddeden oluşmakta ve bütün maddeler “ Yetişkin olduğumda “ ile başlamaktadır. Ölçekteki en düşük puan 1, en yüksek puan 7'dir. Ölçek maddeleri “1:kesinlikle inanmıyorum” ve “7:kesinlikle inanıyorum” biçiminde puanlanmaktadır. Araştırmaya üç alan uzmanı ve üç dil uzmanının Türkçeye tercüme edilen ölçek maddelerini değerlendirmeleri ile başlanmıştır. Uzman görüşlerine göre bazı maddelerde düzeltme yapılmıştır. Nihai halinde karar kılınan ölçek rastgele seçilen bir ortaöğretim kurumundaki 196 öğrenciye uygulanmıştır. Ancak geri dönen ölçekler incelendiğinde 21 öğrenciden elde edilen verilerin kullanılamayacağına karar verilmiştir.

2.3. Verilerin Analizi

Ölçek uygulaması ile elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılmış, ölçme aracının yapı geçerliğinin olup olmadığı açımlayıcı faktör analizi ile tespit edilmiştir. Bunun yanında açımlayıcı faktör analizine göre yapılandırılan ölçeğin doğrulanmasında doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Ayrıca ölçeğin güvenilirlik katsayısını bulmak için cronbach alfa

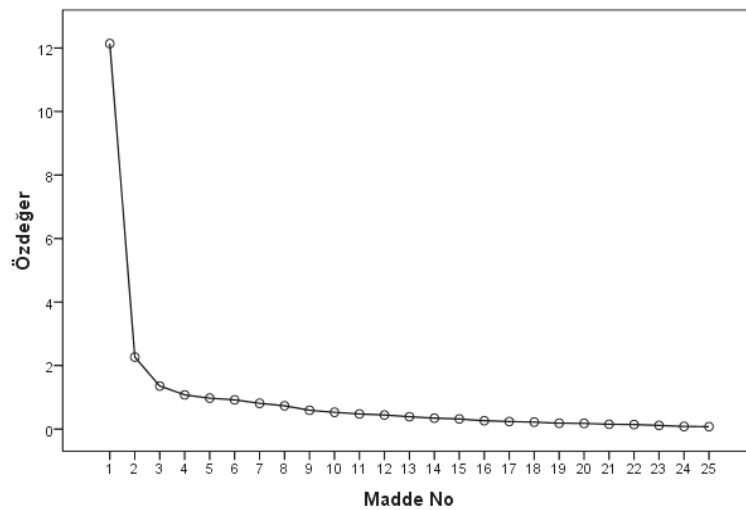
katsayısı hesaplanmış, faktörler arası ilişkiyi tespit etmek için korelasyon analizine başvurulmuştur.

3. BULGULAR

Bu bölümde Ergenlere Yönelik Gelecek Beklentileri Ölçeğinin açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri ile faktörler arası korelasyon analizlerine yer verilmiştir. Dolayısıyla bu bölüm üç alt başlık altında yapılandırılmıştır. İlk alt başlık açımlayıcı faktör analizi, ikinci alt başlık doğrulayıcı faktör analizi ve son başlık faktörler arası korelasyon analizi ile ilgilidir.

3.1. Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeğinin (EGBÖ) Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Ölçeğin yapı geçerliğini tespit etmek için faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi yapmanın ön koşullarından biri örneklemin yeterli sayıda olmasıdır. Örneklem yeterliği konusunda literatürde farklı görüşlere rastlanmaktadır. Hatcher (1994) 100 kişilik bir örneklem için madde sayısının en az 5 olması gerektiğini ifade ederken Bryman ve Cramer'e göre (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010:206) faktör analizinin uygulanması için örneklem büyüklüğü madde sayısının beş ya da on katı olmalıdır. Tonta ise (2008) faktör analizindeki örneklem büyüklüğü için .001 anlamlılık düzeyi varimax rotasyonunda 100 örneklem büyüklüğünde ,512 KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) değerinin anlamlı olduğunu ifade etmiştir. Bu görüşlerden yola çıkılarak ölçeğin 25 madde olduğu düşünüldüğünde 125-250 arası bir örneklem büyüklüğünün faktör analizi için yeterli olacağı söylenebilir. KMO değerinin ,50'den az olması faktör analizine devam edilemeyeceği şeklinde yorumlanır. Ölçek 175 kişiye uygulandığına ve KMO değeri ,928 bulunduğundan göre faktör analizi için gerekli ön şartların sağlandığı görülmüştür. Son olarak Bartlett Sphericity testi sonuçlarına göre ($\chi^2 = 3571.466$, $p=.000$) verilerin anlamlı farklılık gösterdiği (Büyüköztürk, 2007) tespit edildiğinden faktör analizi yapılabileceği anlaşılmıştır. Faktör analizinde 25 maddenin öz değeri 1 olacak şekilde temel bileşenler analizi öncelikli olmak üzere varimax (25) eksen döndürmesi gerçekleştirilmiştir. Geçerlik çalışmaları sonucunda ölçeğin dört faktörlü bir yapıya sahip olabileceği görülmüştür. Bu işleme ilişkin faktör yapısı şekil 1'de görülmektedir.

Turkish Studies

Şekil 1: Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği Yamaç Birikinti Grafiği

Öz değeri 1 alınan faktör analizi sonucunda ölçekteki faktör sayısı scree-plot grafiğinde de görüldüğü gibi dört tanedir. Bu dört faktörün varyansa yaptığı katkı %67.358'dir. Her bir faktörün varyansa yaptığı katkıya bakıldığında birinci faktörün %48.561, ikinci faktörün %9,073, üçüncü faktörün %5,416 ve dördüncü faktörün %4,308 olduğu görülmüştür. Geriye kalan faktörlerin toplam varyansa yaptıkları katkı incelendiğinde ise yapılan katkının giderek azaldığı ve düşük değerlerde seyrettiği görülmektedir. Büyüköztürk (2002)'e göre çizgi grafiğinde yüksek ivmeli, hızlı düşüşler önemli faktör sayısını verir. Yatay çizgiler ise varyansı açıklama katkısını birbirine yakın olduğunu gösterir. Dolayısıyla dördüncü faktörden sonraki diğer faktör varyanslarının yaptığı katkının düşük değerlerde gözlenmesi nedeniyle bu faktörler kapsam dışı bırakılmıştır. Madde faktör yüklerinde ise yük değerleri için kabul noktası olarak .32 sınırı belirlenmiştir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010:223). Açıklayıcı faktör analizine göre elde edilen faktörler ve faktör yükleri tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1: Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeğinin Madde ve Faktör Yükleri

Yetişkin Olduğumda				
Faktör 1: İş ve Eğitim		Faktör Yüğü	Ortalama	SS
1.	Hayatımla ilgili başarmak istediğim şeyleri başarmış olacağım	,752	5,66	1,60
2.	İstediğim şeyleri satın alabileceğim	,691	5,47	1,58
3.	İyi bir iş bulacağım	,826	5,81	1,63
4.	Hedeflediğim eğitim düzeyine ulaşacağım	,860	5,76	1,52
5.	Hoşlanacağım bir iş bulacağım	,804	5,88	1,57
6.	İstikrarlı bir iş bulacağım	,803	5,65	1,55
7.	Geçimimi her zaman sağlayacağım	,736	5,81	1,50
8.	Kendimi güvende hissedeceğim	,617	5,81	1,68
9.	Kazandığım para bana ve hayat arkadaşşıma yeterli gelecek	,589	5,61	1,74
10.	İşim bana kendimle gurur duymam için fırsatlar verecek	,721	5,78	1,58
11.	Mutlu bir hayatım olacak	,645	5,69	1,62
Eigenvalue : %12,140 ve Varyans: %48,561				
Faktör 2: Evlilik ve Aile				
12.	Evleneceğim	,852	5,11	1,91
13.	Çocuklarım olacak	,896	4,94	2,00
14.	25 yaşından önce evli olacağım	,614	3,45	2,10
15.	Evliliğim hep sürecek	,608	5,26	1,99
24.	Çocuğum daima barış içinde yaşayacak	,606	5,82	1,81
25.	Çocuğumun uzun bir hayatı olacak	,589	5,02	1,91

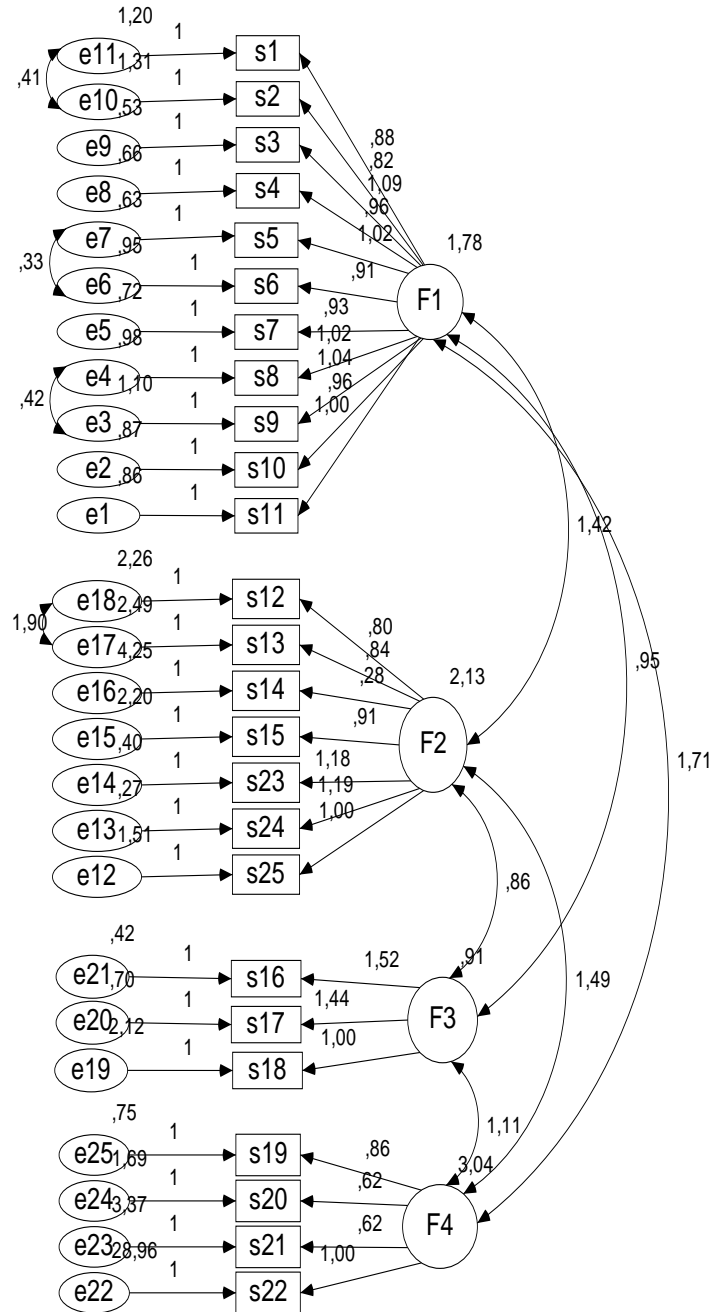
Turkish Studies

23. Çocuğuma güvenli bir ortam sağlayacağım	,540	5,82	1,83
Eigenvalue : %2,268 ve Varyans: %9,073			
Faktör 3: Din ve Toplum			
17. Düzenli olarak toplumsal ve dini hizmetlere katılacağım	,766	5,45	1,61
16. Dini aktivitelere katılacağım	,681	5,73	1,59
18. Topluluğumda lider olacağım	,669	5,10	1,74
Eigenvalue : %1,354 ve Varyans: %5,416			
Faktör 4: Sağlık ve Yaşam			
20. Uzun bir hayat yaşayacağım	,715	4,81	1,69
21. Sağlıklı bir diyet yapacağım	,618	4,60	2,13
22. Spor yapacağım	,565	6,02	5,67
19. Sağlığım iyi olacak	,534	5,33	1,73
Eigenvalue : %1,077 ve Varyans: %4,308			
Açıklanan Toplam Varyans %67,358			
Kaiser - Meyer – Olkin (KMO) 0,928			
Bartlett's Testi 0,000			
Cronbach Alfa Katsayısı ,925			

Tablodaki madde faktör yüklerinin .534 ile .896 arasında değiştiği görüldüğünden ölçeğin bu hali ile yeterli olduğuna karar verilmiştir. Ayrıca ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0.925 olarak bulunmuştur.

3.2. Ergen Gelecek beklentileri ölçeğinin Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Doğrulayıcı faktör analizi (DFA) daha önce oluşturulmuş bir yapının doğrulanıp doğrulanmayacağını test etmeye yönelik bir analiz olarak tanımlanabilir. Bayram (2010)'ında değindiği gibi DFA modelleri genellikle çeşitli gizil yapılar arasındaki ilişkilerin örüntülerini açıklamak amacıyla kullanılırlar. Bu amaçla EGBÖ'nün doğrulayıcı faktör analizi Amos 16.0 programında yapılmış ve şekil 2'deki sonuçlara ulaşılmıştır.

Şekil 2: EGBÖ ölçeğinin Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Literatürde model uyumları konusunda ölçüt alınacak belirteçler ile ilgili farklı görüşler dile getirilmiştir. Genel olarak birçok uyum belirtecinin 0-1 arasında değer aldığı ve değerlerin 1'e yaklaşmasının iyi uyum göstergesi olarak kabul edildiği söylenebilir (Totan, İkiz ve Karaca, 2010). Model uyumu konusunda en önemli ölçütlerden biri X^2 değeridir. Çokluk v.d. (2010)'nin de değindiği gibi küçük örneklerde X^2 değeri küçülmekte

dolayısıyla da model uyumu artmaktadır. Bunun içindir ki X^2 'nin yanı sıra RMSEA, GFI ve CFI gibi uyum indekslerine bakılmalıdır. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda EGBÖ ölçeğinin chi-Square (X^2 Kikare) değerinin 596.199 ve anlamlılık düzeyinin p:0,000 düzeyinde olması ilk uyum göstergesinin sağlandığı şeklinde yorumlanabilir. Bir diğer dikkat edilmesi gereken durum X^2 'nin serbestlik derecesine oranıdır. Sümer (2000), bu oranın 3'ün altında kalmasını mükemmel, 5'in altında kalmasını ise orta düzeyde uyumun işareti olarak kabul etmektedir. EGBÖ ölçeğinde bu değer (Chi- Square /df) 2.249 olarak bulunmuştur. Doğrulayıcı faktör analizi yapılan ölçeklerin RMSEA değerinin ise 0'a yakın veya eşit olması gerekmektedir, GFI ve CFI değerlerinin 1'e yakın olması ise uyum düzeyini arttırmaktadır. EGBÖ ölçeğinin CFI değeri 0.905, GFI değeri 0.780 ve RMSEA değeri 0.085 bulunmuştur. Bütün bu kriterler dikkate alındığında ölçeğin açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri sonuçlarına göre uyarlama çalışmasının başarılı olduğu söylenebilir.

Açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizlerine göre dört faktörlü yapısında karar kılınan EGBÖ ölçeğindeki bu dört faktörün birbirleriyle olan ilişkisini görmek için korelasyon analizi yapılmıştır. Korelasyon iki değişken arasındaki ilişki ölçüsü olarak tanımlanabilir. Elde edilen değerlerin sıfıra yaklaşması ilişkinin azaldığı +1 ya da -1'e yaklaşması ilişkinin arttığı şeklinde yorumlanır (Tuncer, 2005:58; Yılmaz, 2010:166).EGBÖ ölçeğinin korelasyon analizi sonuçları tablo 2'de verilmiştir.

3.3. Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeğinin Faktörleri Arasındaki Korelasyon

Önceki bölümlerde Türkçeye uyarlanan ergen gelecek beklentileri ölçeğinin açımlayıcı faktör analizi (AFA) ve Doğrulayıcı faktör analizi (DFA)'ne yer verilmiştir. Bu bölümde ise dört faktörlü yapısında karar kılınan ölçeğin faktörleri arasındaki korelasyon değerleri araştırılmıştır. Bu duruma ilişkin sonuçlar tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: Ergenlerin Gelecek Beklentileri İçin Korelasyon Matrisi (N=175)

	İş ve Eğitim	Evlilik ve Aile	Din ve Toplum	Sağlık ve Yaşam	
İş ve Eğitim	Kor. Kats.	1,00			
	p				
Evlilik ve Aile	Kor. Kats.	,621*	1,00		
	p	,000			
Din ve Toplum	Kor. Kats.	,668*	,520*	1,00	
	p	,000	,000		
Sağlık ve Yaşam	Kor. Kats.	,517*	,378*	,465*	1,00
	p	,000	,000	,000	

Tablo 2'deki korelasyon değerlerinden de anlaşılacağı gibi bütün faktörler arasında pozitif ve anlamlı ilişki bulunmuştur. En yüksek ilişki İş ve Eğitim ile Din ve Toplum faktörleri arasında, en düşük ilişki ise Evlilik ve Aile ile Sağlık ve Yaşam faktörleri arasında bulunmuştur. Korelasyon değerinin pozitif olması ilişkisi araştırılan değişkenlerin birlikte artma eğilimi olarak yorumlanabileceğinden bu korelasyon değerlerine dayanarak iş ve

eğitime yönelik beklentinin artması din ve toplumsal yaşam beklentilerini arttıracakı söylenebilir($r:0.668$, $p=0.000$).

TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Gelecek beklentileri bireyin içinde bulunduğu dönemi ve sonraki yaşamını etkileyen unsurlardan biridir. Yaşanılan deneyimler bu beklentilerin niteliğini değiştirmektedir. Yaşanılan deneyimlerin olumlu olması hem kişilerin içinde buldukları dönem görevlerini başarılı şekilde yürütmelerini hem de beklenti düzeylerini arttırarak sonraki yaşamlarına ilişkin daha üst düzeylerde performans göstermeleri sağlamaktadır.

Öğrenenlerin gelecek beklentileri çeşitli açılardan önemli bilgiler içermektedir. Öncelikle kişilerin yaşamlarına ilişkin memnuniyet düzeyleri hakkında bilgi içerir. Bunun yanında eğitim-öğretim ve rehberlik servislerine veri sağlar. Kişilerin beklenen performansları hakkında tahminde bulunulabilmesine imkân tanır. Mevcut gelişmelerin kişilerce nasıl ve ne düzeyde algılandığı bilgisini barındırır. Dolayısıyla çeşitli zararlı alışkanlıkların, gruplaşmaların önüne geçilebilmesi noktasında önemli iş görebilir. Nitekim Gillespie, Derevensky ve Gupta (2007)'ye göre olumlu ya da olumsuz beklentilerin alkol ve madde kullanımına başlamada önemli rolü bulunmaktadır. Uygun eylem planlarıyla desteklendiğinde gelecek beklentileri yükseltilmiş bireylerin daha yüksek performans sağlamaları yoluyla öğrenme artışları, üretim artışları, bireysel ve kitlesel doyum gibi kazanımlar sağlanabilir. Bu açılardan bütün yaş gruplarında olduğu gibi ergenlerinde gelecek beklentilerinin belirlenmesi ve yönetilmesi sayesinde okuldan ayrılmaların, madde bağımlılığının, toplumsal çatışmaların önüne belli oranlarda geçilmesi mümkündür. Bu amaçla ergen gelecek beklentileri ölçeği Türkçeye uyarlanarak ilgili kesimlerin kullanımına sunulması amaçlanmıştır.

EGBÖ ölçeği açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri sonuçlarına göre ölçeğin dört faktörlü yapısının uygun olduğuna karar verilmiştir. Ölçeğin birinci faktörü 11 maddeden, ikinci faktörü 7 maddeden, üçüncü faktörü 3 maddeden ve dördüncü faktörü 4 maddeden oluşmaktadır. Bu dört faktörlü yapının cronbach alfa katsayısı 0,925 bulunmuştur. DFA sonuçlarına göre ölçeğin RMSEA değeri 0.085, CFI değeri 0.915 ve GFI değeri 0.780'dir. Ayrıca ölçeğin Chi- Square /df oranı 2.249 bulunmuştur.

Genel olarak ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışmasının açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri sonuçlarına göre başarılı olduğu söylenebilir. Bu ölçek yardımıyla çeşitli bağımsız değişkenlerin gelecek beklentileri üzerindeki etkisi ergenler açısından belirlenebilir. Bunun yanında öğretmenler ve eğitim kurumlarınca öğrenim gören öğrencilerin gelecek beklentilerinin belirlenmesi suretiyle yürütülecek eğitim faaliyetlerine dönük çalışmalarda kullanılabilir.

KAYNAKÇA

- ADLER, A. (1994). İnsan Tabiatını Tanıma. Çev. Ayda Yörükan. Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- ARBONA, C. (2000). The development of academic achievement in school aged children: Precursors to career development. In R. Lent & S. Brown (Eds.), *Handbook of counseling psychology* (3.Baskı), sayfa 270-309. New York: John Wiley.
- BANDURA, A. (1997). Self-efficacy: The exercise of control. New York: Freeman.
- BAYRAM, N. (2010). Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş: Amos Uygulamaları. Bursa:Ezgi Kitabevi.
- ROBERT E.,L. ve BENGSTON W.,L. (1993). Relationships With Parents, Self-Esteem and Psychological Well-Being in Young Adulthood. *Social Psychology Quarterly*, Vol: 56 No:4, 263-275.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2007), Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2002). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- CATALANO, R. F., Berglund, M. L., Ryan, J. A. M., Lonczak, H. S., & Hawkins, J. D. (2004). Positive youth development in the United States: Research findings on evaluations of positive youth development programs. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 591, 98-124.
- ÇOKLUK, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk Ş. (2010). Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik: SPSS ve Lisrel Uygulamalı. Ankara: Pegem Yayınları.
- ÇOKLUK, Ö. (2000). Örgütlerde Tükenmişlik: Yönetimde Çağdaş Yaklaşımlar. (Edit: Cevat Elma ve Kamile Demir). Ankara: Anı Yayıncılık.
- DRAZEN, S. M. (1994). Factors Influencing Student Achievement From Early To Midadolescence. Paper presented at the Annual Convention of the American Psychological Association, Los Angeles, CA.
- GİLLESPİE, M.A.M., Derevensky J. & Gupta R. (2007). Adolescent problem gambling: Developing a gambling expectancy instrument. *Journal of Gambling Issues*: Issue 19, January 2007.
- HATCHER, L. (1994). A Step-by-Step Approach to Using the SAS System for Factor Analysis and Structural Equation Modeling. Cary, NC: SAS Institute, Inc.
- HECKHAUSEN, H. (1991). Motivation and action. Heidelberg, Germany:Springer.
- KAĞITÇIBAŞI, Ç. (1973). Gençlerin Tutumları ve Kültürlerarası Bir Karşılaştırma. Ankara: ODTÜ Yayınevi.
- McWHIRTER, E.H. & McWhirter, B.T. (2008). Adolescent future expectations of work , education family and community. *Youth & Society*. Volume 40, Number 2, 182-202.
- OETTİNGEN, G. ve Mayer, D. (2002). The Motivating Function of Thinking About the Future: Expectations Versus Fantasies. *Journal of Personality and Social Psychology* , Vol. 83, No. 5, 1198–1212
- parsons, J., E., Kaczala, C., M. ve Meece, J.,L. (2004). Socialization of Achievement Attitudes and Beliefs: Classroom Influences.

-
- http://www.rcgd.isr.umich.edu/garp/articles/ecclesparson_s82b.pdf
- seligman, M. E. P. (1991). *Learned Optimism*. New York: Knopf.
- SÜMER, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 49-74.
- TDK, (2011). Türk Dil Kurumu Sözlüğü. <http://www.tdk.gov.tr>
- TAYLOR, S. E., & Brown, J. D. (1988). Illusion and well-being: A social psychological perspective on mental health. *Psychological Bulletin*, 103193–210.
- TONTA, Y.(2008). Faktör analizi.
<http://yunus.hacettepe.edu.tr/~tonta/courses/.../bby208-12-faktor-analizi.ppt> (Erişim Tarihi: Şubat 2011).
- TOTAN, T., İkiz, E. & Karaca, R. (2010). Duygusal öz-yeterlik ölçeğinin Türkçeye uyarlanarak tek ve dört faktörlü yapısının psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28.
- TUNCER, M. (2005). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Akış Yayınevi.
- YILMAZ, B. (2010). *İstatistik*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım